

Kosemkinan Laukaansuun inkerois-murretta

Seuraavat murrenäytteet on puhunut ääninauhaan Helsingissä asuva rouva Irina Filimonoff vuonna 1962. Rouva Filimonoff on syntynyt v. 1904 Kosemkinan seurakunnan Laukaansuun kreikkalaiskatolisessa inkerikkokylässä. Hänen isänsä oli laukaansuulaisia, äiti taas Luuzitsan vatjalaisia. Kielenoppaan inkerois-murre on säilynyt suhteellisen puhtaana, mutta on luonnollista, että hänen Suomessa viettämänsä 19 viime vuotta eivät ole voineet olla jättämättä jälkiään siihen; etenkin sanastossa on suomalaisuuksia. Hän näyttää pyrkivän välttämään varsinkin uusimpia venäläisiä lainoja ja käyttämään niiden suomenkielisiä vastineita. Useissa tapauksissa on vaikea tietää, mikä on ollut vanhastaan murteeseen kuulunutta, mikä taas Suomessa opittua. Seuraaviin teksteihin olen kunkin näytteen loppuun liittänyt selityksiä, joissa huomautan myös selvimmistä suomalaisuuksista.

Laukaansuun kylä sijaitsee aivan Laukaanjoen suulla. Se on ollut melkein puhtaasti kreikkalaiskatolinen, kun taas lähimmät naapurikylät ovat kaikki olleet luterilaisia. Joen itäpuolella on alkanut vanha vatjalaisten asuma-alue. Kylä on ollut samalla tapaa saarekkeena toisia murteita puhuvien kylien keskellä kuin muutkin Ala-Laukaan kreikkalaiskatoliset alueet. Sovijärvi ei pidä näiden kreikkalaiskatolilaisten murretta varsinaisena inkerois-murteena siitä syystä, että siihen on sekoittunut runsaasti vatjalaisuuksia ja läheisimpien suomalaismurteiden piirteitä (TSIM s. 185). Tässä arvioinnissaan hän tukeutuu pelkästään Porkan tekemiin havaintoihin. Porkka mainitsee murteen yleisinä inkerois-murteisina piirteinä mm. 1. tavun pitkät keskikorkeat vokaalit, $i > e$ -muutoksen 1. tavussa $r:n$ edellä, astevaihtelusuhteet $st: ss$ ja $tk: t$ sekä mon. 3. persoonan omistusliitteen $-sse$ ($\sim -ssē$). Tärkeimpänä vatjalaisuutena hän esittää komparatiivityypin *süvep*. (Tämä tyyppi ei kuitenkaan esiinny Laukaansuun murteessa.) Ala-Laukaan luterilaisten suomalaismurteen piirteitä ovat mm. *loi*-tunnuksen puuttuminen, vahvan asteen esiintyminen monikon *i*-tunnuksen edellä, abessiivin pääte $-tta$ sekä imperf. ja kondit. mon. 3. pers. pääte $-vat$. Muina erikoisuuksina Porkka tietää mainita $t:n$ palataalistumisen $i:n$ ja $ü:n$ edellä sekä allatiivi- ja illatiivipäätteen esiintymisen $a, ä$ -loppuisina. (Ueber den ingrischen Dialekt s. 14—18, 63.) Murteen ja sen elementtien alkuperästä hän ei sano mitään varmaa: »Möglicherweise hat der betreffende Dialekt seine jetzige Form aus verschiedenen Elementen erhalten, welche sich jetzt schwer in die Dialekte, denen sie ursprünglich angehörten, einreihen lassen.» (mts. 18.) Eniten aineistoa puheena olevista murteista on Julius Mägisten tutkimuksessa Rosona murde pääjooned, jossa on Viron Inkerin luterilaisten murteen esittelyn ohella jatkuvasti tehty

vertailuja saman alueen kreikkalaiskatolilaisten murteeseen. Tämänkään tutkimuksen piiriin ei ole kuulunut murteen aseman selvittely, joka vaatisi seikkaperäisiä vertailuja muihin inkeroismurteisiin ja vatjaan. Mägisten aineisto on kaikkein läntisimmistä Ala-Laukaan kr.-katolisista kylistä; Laukaansuu taas on alueen itäisintä inkerikkoseutua. Murteet eivät kuitenkaan näytä suurestikaan poikkeavan toisistaan.

En aio tässä puuttua tarkemmin murteen äänne- ja muoto-opillisiin erikoisuuksiin. Kiinnitän huomiota vain joihinkin yksityisiin seikkoihin, jotka tulevat esille teksteissä.

Murteelle tunnusomaista on ensi tavun pitkien keskikorkeiden vokaalien kehittyminen diftongivivahteisiksi. Olen merkinnyt niitä seuraavasti: *“ō, “ö, iē*. Porkka mainitsee, että Ala-Laukaan kreikkalaiskatolilaisilla pitkät vokaalit ovat säilyneet diftongiutumatta (mts. 18). Viron Inkerissä ne Mägisten mukaan ovat diftongiutuneet sekä luterilaisten että kreikkalaiskatolilaisten murteessa (RMP s. 75). Tämä edustuksen kolminaisuus on nähtävästi selitettävä niin, että murteessa on vanhastaan ollut vallalla yleinen inkeroisurteiden — ja myös vatjan — kanta, so. pitkävokaalisuus, joka vielä 1880-luvulla, Porkan aikoihin, on ainakin joillakin seuduilla ollut yleinen, mutta joka myöhemmin on alkanut syrjäytyä murteeseen muutenkin suuresti vaikuttaneiden luterilaisten suomalaismurteiden vaikutuksesta. Laukaansuussa tämä diftongiutuminen ei ole ehtinyt yhtä pitkälle kuin lännempänä Viron Inkerissä.¹

Palataalistuminen on Ala-Laukaan kreikkalaiskatolilaisten murteessa tavallista, luterilaisilla sitä esiintyy etupäässä vain lainasanoissa ja onomatopoeettisissa sanoissa. Laukaansuun murteessakin palataalistuminen on kaikkein huomattavinta juuri nuorissa venäläisissä lainasanoissa, jotka yleensäkin on omaksuttu miltei täysin venäjän fonetiikan mukaisessa äänneasussa. Yhtä hyvin kreikkalaiskatolilaisten murre kuin itse väestökin on ollut paljon venäläistyneempää kuin luterilaiset. (Kuvaavia tästä ovat Mägisten havainnot Viron Inkerin kreikkalaiskatolisista kylistä. Ks. Eesti keel 1922 s. 158—159.) Vieras vaikutus on ollut niin voimakas, että se on ulottunut foneettiseen systeemiinkin saakka. Mägiste mainitsee, että Hanikella ja Vanakylässä konsonantti, tavallisimmin *t*, palataalistuu kaikkien etuvokaalien edellä (RMP s. 70), mikä on aivan ilmeistä venäjän vaikutusta. Laukaansuussa palataalistuu *t* säännöllisesti vain *i:n* ja *ü:n*, mutta ei muiden etuvokaalien edellä, minkä jo Porkka esittää murteelle luonteenomaisena.

Teksteissä olen merkinnyt sananloppuisen *t:n* usein soinnillistuneeksi (olen käyttänyt puolisoinnillisen meedian merkkiä *ɖ:tä*; äännearvoltaan se nähdäkseni on sama kuin venäjän *ѣ*). *t* näyttää olevan taipuvainen soinnillistumaan soinnillisella äännteellä alkavan sanan edellä ja absoluuttisessa lopussa, soinniton se on soinnittoman konsonantin edellä. Sama tendenssi on näkyvissä myös *s:ssä* ja loppuheiton tapahduttua sanan loppuun joutuneessa *k:ssa* ja *p:ssä*. Murrenäytteistä käy ilmi, että tämä

¹ Kettunen (SM II s. 188) ja Sovijärvi (TSIM s. 111—113) ovat esittäneet, että inkeroisurteen pitkät vokaalit olisivat päinvastoin kehittyneet diftongeista. Vrt. kuitenkin Posti, Vir. 1945 s. 93.

ei suinkaan ole johdonmukaista. Siitä huomauttaa Mägistekin: »Niiviisi jääb abso-luutse lõpu ja vokaaliga algava sõna eelse -t > -d muutumine täiesti kõnetakti meele-valla alla.» (RMP s. 23.) Muutos toteutuu säännöllisimmin soinnillisen konsonantin edellä. Sama regressiivinen soinnillistumisassimilaatio tulee vielä selvempänä näky-viin sanansisäisissä konsonanttiyhtymissä: *odra*, *razva*, *kagra*, *l'ēzmaĵ* 'läähättää' jne. Sanan sisässä vokaalien välissä klusiilit vaikuttavat niin ikään jonkin verran soinnillistuneilta. Tätä en ole kuitenkaan näytteissä mitenkään osoittanut. Abso-luuttisessa lopussa paussin edellä olevan klusiilin soinnillistuminen osoittaa, että murteessa on tendenssi kaikkien yksinäisklusiilien soinnillistumiseen, jonka ehkäisee täysin ainoastaan jäljessä seuraava soinniton konsonantti. Tämä regressiivinen sointiassimilaatio lienee myös venäjän vaikutusta.

I. Kuhjan, heinäkeon tekemisestä

Kuhjaa tehtäessä yksi oli keon päällä ottamassa vastaan, kun toiset antoivat heiniä ylös.

nī sinn ĵhan üləz ja s'ießl_oli sīs naine niĵka"vva¹ s'ießlā päll_oli ko se teki kuhĵa s'ießlā ja | ei ne kaikki voineD männäkā sinne | ei kaikkim pā antannud männā | sinne | müta mie tein mie olin māster² ni mie teiĵ kaikki ne kuhĵat kolhōzass_eiko³ ühelläkā talvea⁴ ollud märännēt⁵ heinät | et kül püsüvit hüvännā | sīs ko s"ölā pantī vähā aina välī sinne nī se oli nīn rohoine⁶ se heinä niku just_oliz l"öftü.⁷

No haravallako kerättiin sitten näin ensin, käsiharavalla?

nī no ensi meill_oli semmone pantu niku | hepoisella oli laitattu semmone pitkä riuku | ja sīs kahemp"ölin⁸ oli pantu n"öra | ja sīs veitätti niku saotti lainella⁹ ensi | ne lainēD veitätti kaikki kuhĵal l"öksE | a sīs vastA | jä- jälkēpäi vast_aletti sīs | bārämītā¹⁰ lappā ja sīs antā | ko jo jo alko kuhĵa tulemä valmēks ko vähemmän tuli heinä jo | ja k_oli paljo heinä nī sīs mistā sāti isompi bārämä¹⁰ vā üllällä ni | se visatfi sinne sīs | s'ießlā kuhĵam pällā sīs se | mestari² teki sīs senen.

1. Olen kuullut myös *kauan* (*ka"vva*). Usein on vaikea kuulla jälkitavun vokaalin kestoa; olen merkinnyt joskus myös *ka"vva*. (Vokaalin kestosta vrt. Virtaranta, Vir. 1955 s. 45—51.) Nimenomaan tämänlaatuisissa adverbeissa, joissa vokaalin kesto ei ole selvyysyistä olennainen, näyttää olevan horjuvuutta.

2. < ven. *мастер* 'mestari'. Näytteen lopussa *mestari*, joka on Suomessa opittu.

3. Kieltoisanan yhteydessä esiintyvä liitepartikkeli on aina *-ko*, myös esim. *eläko*. *-ka*-liitepartikkeliä ei käytetä.

4. Tyyppi on ajanmääräyksissä tavallinen; myös esim. *männellä v"ötta*, *männellä viikkoa*, *ühel päivā* 'eräänä päivänä' jne.

5. *märännyt* paitsi 'pilaantunut, mädäntynyt' myös yleensä 'huono', esim. *meil ollā nī märännēD ilmat. olivad rikkinäiseD oiki märännēD vättēt pällā*.

6. 'vihreä'.

7. *lūvvä* 'niittää'.
8. Tässä vokaalin kesto samalla tapaa horjuvaa kuin kohdassa 1. (*ka^uvva*).
9. *laine* 'niittämisen jälkeen heinistä haravoitu karho'.
10. 'syli', < ven. *беремя* 'taakka, kantamus; sylillinen'.

II. Niittysarkojen jakamisesta

nī vetet̃i arvalla nī [mikä sarka tuli kuulumaan millekin talolle] ja ken tuli nūv miuñkā rinnalla sitten¹ nī | nī sie panit sitten¹ sihe toiselle p^uolella om̃az ja toisella p^uolē² tuli miun oma [merkki] sitten¹ | ja mie panin toisella p^uolē oman ja siun oman nī | ne ne s̃iz l^uōt̃i | olivatki teräṽd ne vessett̃i alta ne | ne ne p̃arrēd | semmosev | paksummat ko nūt mitä p̃arreit̃a mertoi varta³ kisolt̃i mūt ne olivatki⁴ paksummat ja ja | ne sitten laitatt̃i | ne oli merkit s̃is | s̃is ko ne l^uōt̃i kaikki aina koko külä kerrassa⁵ kävi l^uōmässä | no | s̃is ko l^uōt̃i s̃is t̃az ei ei kennä⁶ p̃äss̃iūd enemm̃az⁷ karhuttelem̃a⁸ ko ko kaikki külän otsalla korjahust̃i⁹ kōkkō | s̃is kaig lähett̃i karhuttelem̃a heiñi | no s̃is t̃as ko lähett̃i s̃ättöm̃a¹⁰ t̃az oli sama juttu | t̃as kaikki külän_otsalla korjahust̃i ja t̃az lähett̃i kaikki s̃is om̃i arpoi¹¹ m̃ōt̃a¹² | ja vet̃ämä jällē | enne ei lastu kett̃ä vet̃ämä ko oli kaikki s̃attoissa | katso jet toisev mäniṽät hepois̃iṅk̃a¹³ löiṽät kaik toisen heiñät | män s̃is̃ē | ko ne alkoviūd ajam̃a s̃is | jet se ka- kaikki piit̃i mänñä nī jet | jet kem mäni ṽa ensimmäisekse nī | nī hepoiselta r^uōmad¹⁴ l^uōt̃i katki | nī oli kova kuri | jed ei ei lastu | ko eijollēṽ ṽa naiset kerk̃is̃et̃ s̃ättössa koko sit̃ä ñitt̃iū | ve ṽ meillä oli sellane meijen a- aikanna | piet̃i ja teht̃i nit̃ä t̃oit̃ä | m̃ät̃oit̃ä.

1. *sitten, sitten* ovat ehkä suomalaisuuksia. Enimmäkseen kielenopas käyttää adverbia *s̃is*.

2. *toisella p^uolella* suomen kielen mukainen rakenne, inkongruenttinen *toisella p^uolē* murteen mukainen. Tämän tyyppiset inkongruenttiset adverbirakenteet vaikeuttavat yleisemmiltä kuin suomessa. Vrt. edell. näytteessä *ühelläk̃ä talvea*.

3. 'varten'. *varta* myös Kallivieri (Maija Juvas), Hanikke (S. Ankeria), *vart* Uus-Vyötermaa (L. Laiho), Hanikke (S. Ankeria).

4. *-kin*-liite on säännöllisesti ilman loppu-*ñ*:ää. Vokaali on useimmiten lyhyt. Joskus, niin kuin tässä, olen merkinnyt sen puolipitkäksi.

5. 'yhdeellä kertaa, samanaikaisesti'.

6. 'ei kukaan'; gen. (*ei*) *kenñen*: *ei tahtont kenñēṅk̃ä l̃it̃ä* 'puhua'; adess. (*ei*) *kell̃ä*: *ei kell̃ä kurttanuō* 'valittanut' *omm̃a elloa*.

7. Olen kuullut myös *enemm̃in*, mikä saattaa taaskin olla suomalaisuutta: *äijä sano enemm̃in mit̃ä h̃än tekk̃ō*.

8. *karhutella* 'pöyhiä, haravalla käännellä kuivumassa olevia heiniä'. Hanikelta on merkitty myös *karhotella*.

9. *korjahussa* 'kokoontua'. Olen merkinnyt myös synonyymien *kokohussa*. *korjahussa* myös Kallivieri ja Saarkylä. Vrt. vir. *korjata* 'koota'.

10. *sättössa* 'koota heiniä saattoihin, heinärukoihin'.

11. *arpa* paitsi 'puusta tehty puumerkillä varustettu arpomisväline' myös 'arpo-malla jaettu sarka'.

12. Postpositio on usein painottomana asussa *m^uö*: *sīz rālūām^uö* 'rivissä' *ne lapseD istuivit. ei männūd metsām^uö*. Painollisempana *m^uötä*: *kül ne sīz j^uösentellö taloita m^uötä* 'talosta taloon'. *kantoa m^uötä vesat kazvāt*, sp. *m^uö* on nähtävästi muuttumassa samalla tapaa liitteeksi kuin *kā* 'kanssa'. Suhteeseen *myötä* — *myöten* vrt. *varta* — *varten*. — Vrt. Virtaranta, Vir. 1955 s. 57.

13. *-kā* on pitkävokaalinen. Joskus olen merkinnyt sen puolipitkäksi. Vrt. Virtaranta, Vir. 1955 s. 55.

14. *ruoma* on tunnettu vain läntisimmissä Inkerin murteissa (Kallivieressä ja Kosemkinassa), jossa se on virolainen tai vatjalainen laina; vrt. vir. *room*, vatj. *rōm*. Laukaansuussa on tunnettu myös sana *rahkēt*: *vanemmaD ihmiset kutsuvid rahkēD ja n^uōremmaD r^uōma*.

III. Pöydän lunastamisesta häissä

se on ko meillä tullī ottamā | ko niku n^uōrikkea tul- tullī ottamā | ženih¹ tuli ottamā | no häneltä sīs kūsūtī jet | jos ^uolta tullēt pitkältä² linnasta³ nī ajakā hepoiset ko^uušnoissa⁴ | ja itse tulkā meienkā läkkämā⁵ | ja jos teill^uono | ono ono käes semmone jed mikä paistä ko kū | ja senen |ⁱessä pallāt t^uōhukset | jet se om meijen kⁱēlellä obraza⁶ ja antakā se tänne meille | ja itse tulkā sīz meienkā läkkämā | no elkā nostakā⁷ päitä korkeall^uelkako lukekā⁷ parvelta⁸ pīrai | ne pīrād eijō teitā varta | ne ono meijen tūtötölā varta | meijen tūtöt ono kolD vikkaa a- a- ommellēD ja višivoittanēD⁹ ja ja ne ono monta nⁱēglā katannēD ja monta sormempātā hävittänēt | ja te pit- se piltā nūtte teille maksā¹⁰ | no nī | no sīs ko panit senen kummenen rublān rahan sihe la^uvalla | ni se pīli sīs kattā | se ristätī¹¹ niku senen h^uōle^u kanto ristätī lunaz lautā sitten | ja müD | sīs pulmavⁱērād | seisovit takanna | no nī sīs ko se kummenen rublā pantī sihe nī sitten aeltī tās | etēs tās | assiasta läkkämā | no si- sīs tās saotī jed | jed vod veljä kalliz jed | siun sisarez eijō rahaine eiko maksa kopekkā jed | jed siun sisarellaz on | kää^utöz kuskümet rublā ja sīz | kää^utös kuskümet rublā ja ja ja sīz on | äh mikä se vⁱē^uon | vennākshān se männō hüvi mūt ko ei ei sā s^uōmeks | kää^utöz on kuskümet rublā ja ja ja sitten | mikä se oli nūt sata rublā | nī se^u oli ka- katsu^uuz [?] ¹² oli sata rublā ja ja kää^utöz oli kuskümet rublā | ā lusⁱl^ulle¹³ eijollut hintā | jet sīs pīli tās panna raha sitten | sihe sille | niku ženihamⁱehellä sihe la^uvalla tās | tāz ja ko miltesen [?] pantī nī se sitten | no sīz meijen sisar lämmittī saunā | ja kolD parria kenkītā v^uōvessa kulutī | ja se tās pīli vāvüm maksā¹⁰ | m̄ | no ja ja ja sitten tuli | jed muissad vāvümⁱēs ko meillä | ä- meijen la^uvvan^ualla makasid ja omaz | senen | pīpūj jätid ja meije lusikav varassid jed lunnā nūd omas pīppuz ja | ja maksa meie lusikka | no sīs tās pīli sen | ja tüä tänne liki ja ja kummarra sīs | ja se tuli sīz vāvümⁱēs sihe liki ja ja kummarra ja | ja makso ne sitten mitā tās kūsūtī häneltä | no sīz oliki lopuks jed | jet katsokā langod¹⁴ jed nūt | jed tan^uarikoit¹⁵ ja lusikkoit elkā rikkokā⁷ | jos t^uö rikkotta meiltā ühen | m^uö teiltā kaks | jos t^uö meiltā kaks | m^uö teiltā kaksümet-

kaks | nī jet se oli nūt semmone se la^uvallunnāmine sīs ko | sīs pāsīvāt kaikki sīz | senen ženihan sukulaiseD la^uvvan takkā ja | ja alettī sīz r^uōkīta laittā ja s^uōvvā ja j^uōvva ja | et sihe se pātltū.

1. < ven. жених 'sulhanen'.
2. 'kaukaa', pitkällä 'kaukana', 'kauas'.
3. linna 'kaupunki'.
4. < ven. конюшня 'hevostalli'.
5. lätā 'puhua'. Luterilaisilla on verbi haastaa. hän vā läkājā māks 'puhuu vain maan kieltä, meidän kieltämme'.
6. obraza 'jumalankuva, ikoni' < ven. образ id.
7. Olen pannut muistiin myös toisenlaisen kielteisen imperatiivin: (sanoin heille, että) kül mie läkkān (venäjää) mut t^uō elkā lātķō. Tekstissä esiintyvā tyyppi on tavallisempi: elkā avatkā usta jne. Kallivierestä on merkitty sama tyyppi: elkā pōlātķā tām om pilvēntūkkū (Aili Laiho). Sovijärvi mainitsee Soikkolasta vain tyyppit elkā antā, elkāt peittā ja elkā männā, elkā hūlāvā (TSIM s. 60).
8. parvi 'hyilly'.
9. višivoittā 'kirjoa' < ven. выигрывать id.
10. Vrt. ven. вам (dat.) нада платитъ. Myöhemmin on: se piti vävüm maksā.
11. < ristiätti 'kummi'.
12. Kielenopas selitti myöhemmin, että kassa oli sata ruplaa.
13. lusti^us ~ lustihus 'kauneus'. lusti 'kaunis'.
14. lanķo tark. tässä miehen sukulaisia. Se merkitsee yleensä naimisen kautta sukulaiseksi tullutta.
15. tanvarikko 'lautanen'. Vrt. Virtaranta, Vir. 1955 s. 67.

IV. Kihloihin menosta

nī meillä ko alettī [seurustella] ni | ko tantsimassa olki ni sⁱellä tutustuttī¹ ja sitten | alettī gulāittammā² | ni ku jet toine toista sīz aina tavattī tantsimapaikalla | eD meijen aika tāz oli sellai jet se piti salassa jed eivāt tītājāis pojan vanemaD eivātko tītāis tūtōv vanemaD nīka^uvvä kuniz jo jo | mieki gulaitin omam miehēnkā kolD v^uotta | nī ja ko m^uō nāparissa³ elettī ni ehān⁴ meistä mitān⁵ sīz niko tjetttikkā eD gulāitamm^uō vai mitä m^uō sitten sīn | mūt ko miuv veli oli hänen niku dovarišša⁶ ni | ni sitten aina kaik ühessä kääti nī sitt^uei mitān⁵ tjetttikkā | nīka^uvvä kunis ko tultī käsī l^uōmā | ni si- sīz vasta h^uōmnikolla⁷ ihmeseD jed vōi sentā | jed eihān⁴ tota⁸ kennā tītānūtkā et hā hänenkā gulāittā | jed eiks tällä tūtōll^uollut parempita paikkoita ko māni sellasē köühā tallō | no mitās ehā⁴ mie männūt talolle mie ajattelim miehām mānim miehelle | jed mie olin sellaine ko mie its^uen ollut tuhma ni mie en tahtont miēstkkā tuhmā | jed vaikko⁹ hān oli köühā mutta¹⁰ hān oli tarkka¹¹ miēz ja ja | silloi hān^uei j^uōnd vīnā eiko mittā⁶ oli sellane oikē hüvä | no sīshān⁴ ne | pulmaD vⁱētättī¹² sīt tultī kozjomā ja hānel^uoli äitip^uōl ko hānell^uejollud ommā äitiä | hān^uoli

kolmev v^uõuvev vana ko äiti k^uõli | ja se äitip^uõli ja häner ristämä¹³ sitten⁶ tulivad niko kosimä¹⁴ | no sishän⁴ meil ajettⁱ aina jo poikilla | hän oli sanonnuD | ni poikilla piti tubakkä ostä ja | ja sis vīnā aina puteli daliko kaks putelia piti antä sīz ja | ja tüttöillä sis piti kamfottit¹⁵ ostä ja | ja nillä táz nütä annattⁱ ja sis koko illta tantsittⁱ sīn ja laulatⁱ ja | iha h^uõm^enikkõssä | et sihe se sitten tās pätt^ü.

Mitäs se oli se käsienvyöminen?

no se oli justa niku tällä saotä kihlamine | sis tüütõD ja pojaD mäniväd läpi külän ja ja | särkiivä¹⁶ semmoisita vanhoita parjita¹⁷ ja | ja kartasita¹⁸ ja sis táz ihmeseD ajattelⁱ [?] no nüD ollä käsilükseD | külässä jet | jet tās ko säretä nütä parjija | nillä oli kepit kä^essä ja laulatⁱ ja ja tantsittⁱ ja mäntⁱ läpi külän sis.

1. Ilmeisesti suomalaisuus.
2. *gulaittä* 'seurustella' < ven. *гулять* 'kävellä'.
3. Kallivieressä *nāpuri* (Aili Laiho).
4. Jälkiliite on pitkävokaalinen tavallisimmin. Teksteissä esiintyy usein myös lyhytvokaalisuutta. *sishän* on aina takavokaalinen.
5. Suomalaisuus, vrt. myöhemmin *mittä*.
6. 'toveri' < ven.
7. 'aamulla'. Olen merkinnyt joskus myös *h^uõm^enikolla*.
8. Ilmeisesti suomalaisuus.
9. Partikkeli on aina tässä asussa. Vrt. *eiko, elkäko*.
10. Tavallisesti *müta* tai *müt*. Tässä nähtävästi suomen vaikutusta.
11. 'viisas', vrt. vir. *tark*.
12. Tämäkin ehkä suomea.
13. < *ristiemä* 'kummitäti'.
14. Suomalaisuus. Vrt. edeltä *tultⁱ kozjomä*.
15. < ven. *конфета* 'karamelli'.
16. *särkeä* 'iskeä, hakata, lyödä'. Myös esim. *kulakarj^{kä}* 'nyrkillä' *särki pähä*.
17. *parjki* 'ämpäri, sanko'.
18. *kartane* 'peltinen'.

V. Syömisistä

No mikä (ruokalaji) se ensin syötiin?

no ensi s^uõti aina s^uõlaista alla | jotaki | jos jos oli kallä žäritattu¹ | daliko sīz lusikka-r^uõka meil piti ain_olla illalla ja h^uõm^enikol | jed aina piti — — | h^uõ- päivällä s^uõti sīz lihasuppia ja | ja ja illall_oli sīz rokka | se käli | ko tällä s^uõmeks saotä hapantkäli | meill_oli haparokka | daliko hernēD ja | sīz oli tās pudrõa ja ja | oli lihanj^{kä} pantu | māmunaD² ne ünⁱ ja | ja maitoa pällä sīz ja | leipä ja | voita meill_ei r^uõvanj^{kä} käätt^ü.

Ja minkälaisista (astioista) juotiin maitoa?

no maito meillä j^uõ- otelti lusikakā ühest kaik | ühestä pāsta | oli semmone maitopata mihe mäni niku p^uõloist litrā | ja sīz jos otelti pudrōa lusikakā kaik ühest astiasta kaikiñ ja | ja sitten | maitoa ja lusikakā ühest astiast pällā.

Minkälaisessa astiassa se maito oli?

no maito olikì just mie saoiñ jet p^uõlentoissa litran sellane maitopata | kutsuffi maitopata. Oliko ne puulusikat vai?

no oli pūlusikoit ja oli näit semmosita alūminalusikkoita ja | ja lopulthān sīs tuli näit jo parempita je_D mi_D eivä_D r^uõstunnē_D | ja lusikka pi_i hüvvi kälia³ jet sitä ei pestü | ne tan_Darikot pesti müta lusikkā ei pestü | se pi_i kälia ja panna sīs kāppi.⁴

1. < ven. жарить 'paistaa'.
2. māmuna 'peruna', myös pelkästään muna.
3. 'nuolla'.
4. Tämäkin suomalaisuutta. Murteessa on tavallisesti škāppi.

Échantillons du patois des Ingriens du village de Laukaansuu

par OLAVI NUUTINEN

Les textes présentés ont été enregistrés sur bande par Irina Filimonoff, née en 1904. Le 1er échantillon a trait à la fenaison, le 2e au tirage au sort des soles de prairies, le 3e aux coutumes observées lors des noces, le 4e aux fiançailles et le 5e aux repas.

Le patois de l'informatrice appartient au groupe des patois d'origine carélienne (dits en finnois *inkeroismurteet*) parlés sur le cours inférieur de la rivière Laukaanjoki. Ce patois n'a pas été placé parmi les patois d'origine carélienne à proprement parler pour la raison qu'il a emprunté un assez grand nombre de traits à la langue des Finnois protestants de la région avoisinante ainsi qu'au vote. Dans son étude *Rosona murde pääjooned*, JULIUS MÄGISTE a fourni les matériaux les plus abondants sur les patois en question, mais ses exemples proviennent entièrement de l'Ingrie estonienne, c'est-à-dire des villages orthodoxes les plus occidentaux, tandis que les échantillons présentés ici ont été relevés dans le village de Laukaansuu, qui est situé le plus loin à

l'ouest. Les différences entre les patois ne sont toutefois pas considérables.

L'auteur n'examine pas en détail les questions phonétiques et morphologiques, se contentant d'attirer l'attention sur quelques détails seulement. Ainsi, dans ce patois, les voyelles longues de hauteur moyenne de la première syllabe ont évolué de manière à se présenter comme des semi-diphthongues: *uõ*, *üõ*, *iõ*. Dans le patois des Ingriens de l'Estonie, ces voyelles sont devenues des diphthongues, aussi bien dans le parler de la population protestante que dans celui du groupe orthodoxe. Cette tendance à la diphthongaison, qui est assez récente, est sans doute due à l'influence des patois finnois avoisinants. La palatalisation se fait assez fortement entendre dans le patois, ce qui est dû à l'influence du russe. Cette influence d'un phonétisme étranger se fait également entendre dans l'assimilation sonorisante régressive qui se manifeste dans le patois et qui apparaît dans la sonorisation des consonnes occlusives à l'intérieur et à la fin des mots.